

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН
ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ****2023 йил 21 сентябрь****Дўстлик шаҳри**

Дўстлик туманлараро иқтисодий суди судьяси О.Эргашевнинг раислигида, А.Исожоновнинг котиблигида, даъвогар “SANGZOR TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Жиззах вилояти ҳудудий бошқармасининг, жавобгар “Аслиддин-Фазлиддин” фермер хўжалигидан 393.916.777 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги даъвоси бўйича қўзғатилган иқтисодий ишни даъвогар “SANGZOR TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти ҳисобчиси Д.Тошбеков (эркин тингловчи сифатида), “Аслиддин-Фазлиддин” фермер хўжалиги вакиллари Ф.Болиқулов (раҳбар), Д.Кушов (эркин тингловчи)ларнинг иштирокида, Дўстлик туманлараро иқтисодий суди биносида, очиқ суд мажлиси муҳокамасида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

а н и қ л а д и :

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Жиззах вилояти ҳудудий бошқармаси “SANGZOR TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти (бундан буён матнда даъвогар) манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, “Аслиддин-Фазлиддин” фермер хўжалиги (бундан буён матнда жавобгар)дан 393.916.777 сўм асосий қарзни ундиришни сўраган.

Суд мажлиси муҳокамасида иштирок этган жавобгар вакили Ф.Болиқулов тушунтириш бериб, даъво талабига эътироз билдириб, даъво аризаси судга асоссиз киритилганлигини, даъвогар олдида ҳеч қандай қарздорлиги мавжуд эмаслигини, суд муҳокамаси бир неча марта қолдирилиб, даъвогар вакили имкон берилган бўлсада, даъво талабига асос бўлган далиллар тақдим этилмаганлигини, даъво исботлаб берилганлигини инобатга олиб, даъво аризасини қаноатлантиришни рад этишни сўради.

Иш муҳокамасининг вақти ва жойи тўғрисида тегишли тарзда хабардор қилинган Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Жиззах вилояти ҳудудий бошқармаси суд мажлисида вакили иштирокини таъминламади.

Аввалги суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво аризасидаги талабни қувватлаб, иш юзасидан қўшимча далиллар тақдим этишини маълум қилган.

Бироқ, бугунги суд мажлисида даъвогар вакили иштирок этмади ва иш юзасидан қўшимча далиллар тақдим этмади.

Мазкур ҳолатда суд, низо юзасидан қарор қабул қилиш учун асослар етарли эканлигини инобатга олиб, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (бундан буён матнда ИПК деб юритилади)нинг 170-моддаси талабларидан келиб чиқиб, ишни Палата ва даъвогар вакилининг иштирокисиз кўришни лозим топди.

Суд ишдаги ҳужжатларни кўздан кечириб, жавобгар вакилининг тушунтиришини тинглаб, қуйидагиларга кўра даъвони қаноатлантиришни рад этишни лозим деб топди.

Даъво аризасида даъвогар ва жавобгар ўртасида 2022 йил 27 майда 277-сонли пахта хом ашёси харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси расмийлаштирилганлиги, томонлар ўртасидаги шартноманинг 2.2-бандига кўра шартнома асосида йил мобайнида олинган материаллар, эҳтиёт қисмлар, кўрсатилган хизматлар, бажарилган ишлар ва бўнак (аванс) маблағлар тўлаб берилиши, қолган қисми пахта ҳосили якуний ҳисоб китобидан тўлаб бериш мажбуриятини олганлиги, жавобгарнинг 2023 йил 1 апрель кунги солиштирма далолатнома асосан 393.916.777 сўм қарздорлиги мавжудлиги баён этилган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (кейинги ўринларда ФК деб юритилади)нинг 234-моддаси иккинчи қисмига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФКнинг 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши кераклиги белгиланган.

Даъво аризасида низо тарафлар ўртасида расмийлаштирилган 2022 йил 27 майдаги 277-сонли пахта хом ашёси харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси юзасидан келиб чиққанлиги қайд этилган бўлсада, мазкур шартнома даъво аризасига илова қилинмаган ва суд мажлисларида ҳам даъвогар вакили томонидан судга тақдим этилмади.

Иш ҳужжатларида жавобгарнинг тарафлар ўртасида 2022 йил 27 майда расмийлаштирилган фьючерс шартномаси бўйича даъвогарга 393.916.777 сўм пул маблағини тўлаб бериш мажбуриятини тасдиқловчи далиллар мавжуд эмас.

Даъво аризасига тарафлар ўртасида 2021 йил 26 март куни тузилган пахта хом ашёси харид қилиш бўйича 3-сонли контрактация шартномаси, даъвогар томонидан жавобгарга 2020 йил ва 2021 йилда берилган материаллар, эҳтиёт қисмлар, кўрсатилган хизматлар юзасидан расмийлаштирилган ҳисоб-варақ фактуралар илова қилинган бўлсада, даъво аризасида тарафлар ўртасида тузилган контрактация шартномаси ёки бошқа шартнома бўйича қарздорликни ундириш талаби билдирилмаган ва суд муҳокамасида даъвогар томонидан даъвонинг асосини ёки предметини ўзгартириш тўғрисида ариза тақдим этилмаган.

Шу боис суд ишни даъво талаби доирасида кўриб чиқишни лозим деб топади.

Ўзбекистон Республикаси Солиқ кодекси талабларига кўра ишлар бажарилганлиги, хизматлар кўрсатилганлиги ва маҳсулот топширилганлиги тарафлар ўртасида тузилган икки тарафлама далолатнома ҳамда ишлар бажарилганлиги ва маҳсулот қабул қилиб олинганлиги тўғрисидаги ҳисоб-варақ фактуралар ва ишончнома билан расмийлаштирилади.

Бундан ташқари, “Бухгалтерия ҳисоби тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 13-моддасига кўра пул, товар-моддий бойликларни ва бошқа бойликларни қабул қилиш ҳамда бериш учун асос бўлиб хизмат

қиладиган ҳужжатлар, кредит ва ҳисоб-китоб мажбуриятлари, шунингдек молиявий ва бошқа ҳисоботлар бухгалтерия ҳисоби субъектининг раҳбари томонидан ёки у белгиладиган шахслар томонидан имзоланади.

Бироқ, даъвогар томонидан тарафлар ўртасида расмийлаштирилган 2022 йил 27 майдаги 277-сонли пахта хом ашёси харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси бўйича жавобгарга хизматлар кўрсатилганлиги, маҳсулот берилганлиги юзасидан тарафлар ўртасида расмийлаштирилган ҳисоб-варақ фактуралар ва ишончномалар тақдим қилинмаган.

Ваҳоланки, ИПК 68-моддасига кўра ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган далилларни ишда иштирок этувчи бошқа шахслар олдида, агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, суд мажлиси бошлангунига қадар ёки суд белгиланган муддат доирасида очиб бериши лозим.

Ишда иштирок этувчи шахслар фақат ишда иштирок этувчи бошқа шахслар олдиндан таништирилган далилларга асосланишга ҳақли.

Мазкур Кодекснинг 74-моддасига кўра, суд далилларга ишнинг барча ҳолатларини жамлаб, уларни суд мажлисида қонунга амал қилган ҳолда ҳар томонлама, тўлиқ ва холис кўриб чиқишга асосланган ўз ички ишончи бўйича баҳо беради. Ҳар бир далил ишга алоқадорлиги, мақбуллиги ва ишончлилиги нуқтаи назаридан, далилларнинг йиғиндиси эса, етарлилиги нуқтаи назаридан баҳоланиши лозим. Агар текшириш натижасида далилнинг ҳақиқатга тўғри келиши аниқланса, у ишончли деб тан олинади. Ҳеч қандай далил суд учун олдиндан белгилаб қўйилган кучга эга эмас.

Шунга кўра суд даъво аризасида важлар ўз тасдиғини топмаганлиги сабабли даъвогарнинг жавобгардан 393.916.777 сўм асосий қарзни ундириш талабини қаноатлантиришни рад этишни лозим деб топади.

ИПКнинг 118-моддаси учинчи қисмига кўра, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига муносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Шу боис суд ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини даъвогар зиммасига юклашни лозим топди.

Юқоридагиларга кўра, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодексининг 68, 118, 176, 179, 180 ва 186-моддаларини қўллаб, суд

қ а р о р қ и л а д и :

Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Жиззах вилояти ҳудудий бошқармасининг даъвогар “SANGZOR TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти манфаатида жавобгар “Аслиддин-Фазлиддин” фермер хўжалигидан 393.916.777 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Даъвогар “SANGZOR TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти томонидан 33.000 сўм почта харажати тўланганлиги инобатга олинсин.

Даъвогар “SANGZOR TEKSTIL” масъулияти чекланган жамияти ҳисобидан Республика бюджетига 7.878.336 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қабул қилингандан кейин бир ойлик муддат ўтгач қонуний кучга киради.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга кирганидан кейин ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қароридан норози бўлган тарафлар бир ойлик муддат ичида шу суд орқали Жиззах вилоят судининг иқтисодий ишлар бўйича судолов ҳайъатига апелляция шикояти (протести) бериши мумкин.

Судья

О.Эргашев

